Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 5 grudnia 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty – Rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 – Europejski nakaz zapłaty, którego wykonalność została stwierdzona – Doręczanie dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych – Rozporządzenie (WE) nr 1393/2007 – Brak doręczenia lub skutecznego doręczenia stwierdzony podczas egzekucji europejskiego nakazu zapłaty – Uregulowanie krajowe przewidujące środek odwoławczy umożliwiający pozwanemu wystąpienie z żądaniem uchylenia europejskiego nakazu zapłaty – Skutki prawne – Obowiązek stwierdzenia nieważności europejskiego nakazu zapłaty przez sąd rozpoznający sprawę

W sprawie C-389/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Amtsgericht Wedding (sąd rejonowy dla Berlina-Wedding, Niemcy) postanowieniem z dnia 19 maja 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 czerwca 2023 r., w postępowaniu:

Bulgarfrukt – Fruchthandels GmbH

przeciwko

Oranzherii Gimel II EOOD,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: F. Biltgen (sprawozdawca), prezes pierwszej izby, pełniący obowiązki prezesa drugiej izby, M.L. Arastey Sahún, prezes piątej izby, i J. Passer, sędzia,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Bulgarfrukt – Fruchthandels GmbH – W. Kreuzer i F. Sturm, Rechtsanwälte,

* Język postępowania: niemiecki.

– w imieniu Oranzherii Gimel II EOOD – W. Hoffmann, Rechtsanwalt,

– w imieniu Komisji Europejskiej – S. Noë i J. Vondung, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.U. 2006, L 399, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2007, L 70, s. 490) i rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów") oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.U. 2007, L 324, s. 79).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Bulgarfrukt – Fruchthandels GmbH, spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Niemczech, a Oranzherii Gimel II EOOD (zwaną dalej „spółką Oranzherii"), jednoosobową spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Bułgarii, w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu zapłaty.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 1896/2006

3 Zgodnie z motywami 9, 10, 24 i 26 rozporządzenia nr 1896/2006:

„(9) Celem niniejszego rozporządzenia jest uproszczenie, przyspieszenie oraz ograniczenie kosztów procesów sądowych w sprawach transgranicznych dotyczących bezspornych roszczeń pieniężnych poprzez ustanowienie postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty oraz umożliwienie swobodnego przepływu europejskich nakazów zapłaty na obszarze wszystkich państw członkowskich poprzez ustanowienie minimalnych standardów, których zachowanie zwalnia z konieczności wszczynania jakichkolwiek postępowań pośrednich w państwie członkowskim wykonania przed uznaniem i wykonaniem nakazu.

(10) Postępowanie ustanowione na mocy niniejszego rozporządzenia powinno stanowić dodatkowy i fakultatywny środek dla powoda, który zachowuje możliwość skorzystania z postępowania przewidzianego w prawie krajowym. W związku z tym niniejsze rozporządzenie nie zastępuje ani nie harmonizuje istniejących mechanizmów dochodzenia roszczeń bezspornych na mocy prawa krajowego.

[…]

(24) Sprzeciw wniesiony w terminie powinien zakończyć postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty i powinien prowadzić do automatycznego przekazania sprawy do zwykłego postępowania cywilnego, chyba że powód wyraźnie zażądał zakończenia postępowania w takim przypadku. Do celów niniejszego rozporządzenia pojęcie »zwykłego postępowania cywilnego« nie powinno być interpretowane wyłącznie w rozumieniu prawa krajowego.

[…]

(26) Opłaty sądowe, o których mowa w art. 25, nie powinny obejmować na przykład wynagrodzeń prawników lub kosztów doręczeń dokumentów przez podmiot inny niż sąd”.

4 Artykuł 1 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Celem niniejszego rozporządzenia jest:

a) uproszczenie, przyspieszenie i ograniczenie kosztów postępowania sądowego w sprawach transgranicznych dotyczących bezspornych roszczeń pieniężnych, poprzez ustanowienie postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty;

oraz

b) umożliwienie swobodnego przepływu europejskich nakazów zapłaty we wszystkich państwach członkowskich poprzez określenie minimalnych standardów, których spełnienie uchyla konieczność przeprowadzenia w państwie członkowskim wykonania, jakiegokolwiek dodatkowego postępowania pośredniego poprzedzającego uznanie i wykonanie europejskiego nakazu zapłaty.

2. Niniejsze rozporządzenie nie pozbawia powoda możliwości dochodzenia roszczenia w rozumieniu art. 4 na podstawie innego postępowania dostępnego zgodnie z przepisami państwa członkowskiego lub prawa wspólnotowego”.

5 Artykuł 12 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Wydanie europejskiego nakazu zapłaty”, stanowi w ust. 3–5:

„3. Europejski nakaz zapłaty zawiera pouczenie, że pozwany może:

a) zapłacić powodowi kwotę wskazaną w nakazie;

lub

b) wnieść sprzeciw poprzez jego przesłanie sądowi wydania w terminie 30 dni od doręczenia mu nakazu.

[…]

5. Sąd zapewnia doręczenie nakazu pozwanemu zgodnie z prawem krajowym, w sposób zgodny z minimalnymi standardami określonymi w art. 13, 14 i 15”.

6 Zgodnie z art 13 tego samego rozporządzenia, zatytułowanym „Doręczenie za potwierdzeniem odbioru przez pozwanego”:

„Europejski nakaz zapłaty może zostać doręczony pozwanemu zgodnie z prawem krajowym państwa, w którym ma nastąpić doręczenie, w jeden z następujących sposobów:

a) doręczenie osobiste potwierdzone podpisanym przez pozwanego poświadczeniem odbioru, zawierającym datę odbioru;

b) doręczenie osobiste potwierdzone dokumentem podpisanym przez właściwą osobę, która dokonała doręczenia, stwierdzającym, że pozwany otrzymał dokument lub bezpodstawnie odmówił jego przyjęcia, zawierającym datę doręczenia;

c) doręczenie drogą pocztową za podpisanym i zwróconym przez pozwanego poświadczeniem odbioru zawierającym datę odbioru;

d) doręczenie drogą elektroniczną, taką jak faks lub poczta elektroniczna, za podpisanym i zwróconym przez pozwanego poświadczeniem odbioru zawierającym datę odbioru”.

7 Artykuł 14 rozporządzenia nr 1896/2006, zatytułowany „Doręczenie bez potwierdzenia odbioru przez pozwanego”, stanowi:

„1. Europejski nakaz zapłaty może zostać również doręczony pozwanemu zgodnie z prawem krajowym państwa, w którym ma nastąpić doręczenie, w jeden z następujących sposobów:

a) doręczenie osobiste na prywatny adres pozwanego osobie zamieszkałej z pozwanym w tym samym gospodarstwie domowym lub tam zatrudnionej;

b) w przypadku pozwanego prowadzącego działalność gospodarczą lub osoby prawnej, doręczenie osobiste w lokalu przedsiębiorstwa pozwanego osobie zatrudnionej przez pozwanego;

c) złożenie nakazu w skrzynce pocztowej pozwanego;

d) złożenie nakazu w urzędzie pocztowym lub w siedzibie właściwego organu władzy publicznej, za pisemnym powiadomieniem o takim złożeniu pozostawionym w skrzynce pocztowej pozwanego, pod warunkiem że pisemne powiadomienie wyraźnie określa charakter dokumentu jako dokumentu sądowego lub skutek prawny powiadomienia polegający na uznaniu nakazu za doręczony i rozpoczęciu biegu terminów;

e) doręczenie drogą pocztową bez potwierdzenia zgodnie z ust. 3, gdy pozwany ma adres w państwie członkowskim wydania;

f) drogą elektroniczną, za automatycznym potwierdzeniem dostarczenia, pod warunkiem że pozwany uprzednio wyraźnie zgodził się na taki sposób doręczania.

2. Do celów niniejszego rozporządzenia doręczenie zgodnie z ust. 1 nie jest dopuszczalne, jeżeli nie ma pewności co do adresu pozwanego.

3. Doręczenie zgodnie z ust. 1 lit. a), b), c) i d) jest poświadczane poprzez:

a) dokument podpisany przez właściwą osobę, która dokonała doręczenia, wskazujący:
   (i) sposób doręczenia;

   oraz
   (ii) datę doręczenia;

   oraz
   (iii) w przypadku gdy nakaz został doręczony osobie innej niż pozwany – nazwisko tej osoby i stosunek, w jakim pozostaje ona do pozwanego;

   lub

b) potwierdzenie odbioru przez osobę, do rąk której nastąpiło doręczenie, do celów ust. 1 lit. a) i b)".

8 Artykuł 15 tego rozporządzenia, zatytułowany „Doręczenie przedstawicielowi", stanowi:

„Doręczenia zgodnie z art. 13 lub 14 można dokonać także przedstawicielowi pozwanego".

9 Artykuł 16 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Sprzeciw od europejskiego nakazu zapłaty", stanowi, co następuje:

„1. Pozwany może wnieść do sądu wydania sprzeciw od europejskiego nakazu zapłaty przy użyciu formularza F, określonego w załączniku VI, który jest doręczany pozwanemu wraz z europejskim nakazem zapłaty.

2. Sprzeciw musi zostać wysłany w terminie 30 dni od doręczenia nakazu pozwanemu.

[…]".

10 Zgodnie z art. 18 tego samego rozporządzenia, zatytułowanym „Wykonalność":

„1. Jeżeli w terminie określonym w art. 16 ust. 2, przy uwzględnieniu odpowiedniego czasu potrzebnego do wpłynięcia oświadczenia, do sądu wydania nie wpłynie sprzeciw, sąd wydania niezwłocznie stwierdza wykonalność europejskiego nakazu zapłaty przy użyciu formularza G, określonego w załączniku VII. Sąd sprawdza datę doręczenia.

2. Bez uszczerbku dla ust. 1, wymogi formalne dotyczące wykonalności podlegają prawu krajowemu państwa członkowskiego wydania.

3. Sąd przesyła wykonalny europejski nakaz zapłaty powodowi".

11 Artykuł 26 rozporządzenia nr 1896/2006, zatytułowany „Stosunek do krajowego prawa procesowego", stanowi:

„Wszelkie zagadnienia proceduralne, które nie są uregulowane w niniejszym rozporządzeniu, podlegają prawu krajowemu".

12 Artykuł 27 tego rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie pozostaje bez wpływu na stosowanie rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych w państwach członkowskich [Dz.U. 2000, L 160, s. 37 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 1, s. 227]".

Rozporządzenie nr 1393/2007

13 Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1393/2007 stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, w sytuacji gdy konieczne jest przekazanie dokumentu sądowego lub pozasądowego z jednego państwa członkowskiego do drugiego, po to by go doręczyć. Rozporządzenie nie obejmuje w szczególności spraw skarbowych, celnych czy administracyjnych ani odpowiedzialności państwa za działania i zaniechania podczas sprawowania władzy publicznej (*acta iure imperii*)".

14 Artykuł 7 tego rozporządzenia, zatytułowany „Doręczanie dokumentów", stanowi w ust. 1:

„Jednostka przyjmująca doręcza dokument samodzielnie lub zleca jego doręczenie albo zgodnie z prawem państwa członkowskiego, do którego są adresowane dokumenty, albo w szczególny sposób wskazany przez jednostkę przekazującą, o ile jest on zgodny z prawem tego państwa członkowskiego".

15 Zgodnie z art. 8 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowanym „Odmowa przyjęcia dokumentu":

„1. Jednostka przyjmująca informuje adresata na standardowym formularzu, zawartym w załączniku II o możliwości odmowy przyjęcia doręczanego dokumentu w momencie doręczenia lub poprzez zwrócenie go w ciągu tygodnia do jednostki przyjmującej, jeżeli nie został on sporządzony w jednym z języków określonych poniżej ani nie dołączono do niego tłumaczenia na jeden z następujących języków:

a) język, który adresat rozumie;

lub

b) język urzędowy państwa członkowskiego, do którego adresowane są dokumenty, lub jeżeli w tym państwie członkowskim jest kilka języków urzędowych – język urzędowy lub jeden z języków urzędowych miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie.

2. W przypadku gdy jednostka przyjmująca została powiadomiona, że adresat odmówił przyjęcia dokumentu zgodnie z ust. 1, niezwłocznie powiadamia o tym jednostkę przekazującą, przesyłając w tym celu poświadczenie określone w art. 10, i zwraca jej wniosek oraz dokumenty, które wymagają tłumaczenia.

3. Jeżeli adresat odmówił przyjęcia dokumentu zgodnie z ust. 1, rozwiązaniem takiej sytuacji może być, zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia, doręczenie adresatowi tłumaczenia dokumentu na jeden z języków określonych w ust. 1. W takim przypadku datą doręczenia jest data doręczenia dokumentu wraz z jego tłumaczeniem zgodnie z prawem państwa członkowskiego, do którego dokument jest adresowany. Jeśli jednak zgodnie z prawem państwa członkowskiego dokument należy doręczyć w pewnym określonym terminie, data, którą należy

brać pod uwagę w odniesieniu do wnioskodawcy, powinna być datą doręczenia pierwotnego dokumentu, ustaloną zgodnie z art. 9 ust. 2.

[…]”.

Prawo niemieckie

16 Paragraf 1092a Zivilprozessordnung (kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „ZPO”), zatytułowany „Środki odwoławcze w przypadku niedoręczenia lub niewłaściwego doręczenia europejskiego nakazu zapłaty”, ma następujące brzmienie:

„(1) Pozwany może wnieść o uchylenie europejskiego nakazu zapłaty, jeżeli europejski nakaz zapłaty

1. nie został mu doręczony lub

2. został doręczony w sposób niezgodny z wymogami zawartymi w art. 13–15 rozporządzenia [nr 1896/2006].

Wniosek należy złożyć w terminie jednego miesiąca od momentu, w którym pozwany dowiedział się lub mógł dowiedzieć się o wydaniu europejskiego nakazu zapłaty lub o braku doręczenia. Jeżeli sąd uwzględni wniosek na jednej z podstaw, o których mowa w zdaniu pierwszym, europejski nakaz zapłaty uznaje się za nieważny.

(2) Jeżeli w momencie złożenia wniosku zgodnie z ust. 1 zdanie pierwsze sąd stwierdził już wykonalność europejskiego nakazu zapłaty zgodnie z art. 18 rozporządzenia [nr 1896/2006], a następnie uwzględnia wniosek, sąd ten stwierdza niedopuszczalność wykonania nakazu zapłaty. Ustęp 1 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.

(3) Rozstrzygnięcie jest podejmowane w drodze postanowienia. Postanowienie jest niezaskarżalne. Paragraf 1092 ust. 2–4 stosuje się odpowiednio”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

17 Na wniosek Bulgarfrukt Amtsgericht Wedding (sąd rejonowy w Berlinie-Wedding, Niemcy), który jest sądem odsyłającym, wydał w dniu 4 stycznia 2019 r. europejski nakaz zapłaty wobec spółki Oranzherii.

18 Bułgarska jednostka przyjmująca poświadczyła, że doręczenie tego nakazu nastąpiło w dniu 26 lipca 2019 r. na podstawie rozporządzenia nr 1393/2007. W poświadczeniu tym nie określono jednak zastosowanej metody doręczenia, poza stwierdzeniem w języku bułgarskim, że „[a]dresat nie przebywa pod wskazanym adresem i jego adres [obecny] nie jest wpisany do rejestru. Zawiadomienie […] uznaje się za doręczone zgodnie z prawem”.

19 W dniu 24 kwietnia 2020 r., na podstawie art. 18 ust. 1 rozporządzenia nr 1896/2006, sąd odsyłający stwierdził wykonalność rzeczonego europejskiego nakazu zapłaty, zakładając, że doszło do jego skutecznego doręczenia.

20 Faksem z dnia 1 marca 2021 r. spółka Oranzherii wniosła sprzeciw od tego europejskiego nakazu zapłaty, podnosząc, że dowiedziała się o nim po raz pierwszy w dniu 24 lutego 2021 r. w ramach środków egzekucyjnych.

21 Po tym, jak sąd odsyłający poinformował tę spółkę o dostępnych środkach odwoławczych, pismem z dnia 25 marca 2021 r. wniosła ona odwołanie na podstawie § 1092a ZPO.

22 Co się tyczy tego przewidzianego w § 1092a ZPO środka odwoławczego od europejskiego nakazu zapłaty, sąd odsyłający wyraża przede wszystkim wątpliwości co do zgodności tego § 1092a z prawem Unii.

23 Nakładając bowiem na sąd rozpoznający sprawę obowiązek uchylenia europejskiego nakazu zapłaty, który nie został doręczony w sposób skuteczny, uregulowanie niemieckie jest bardziej wymagające niż zasady wynikające z wyroku z dnia 4 września 2014 r., eco cosmetics i Raiffeisenbank St. Georgen (C-119/13 i C-120/13, EU:C:2014:2144), zgodnie z którym taka sytuacja powinna prowadzić do nieważności stwierdzenia wykonalności takiego europejskiego nakazu zapłaty.

24 W tym względzie sąd odsyłający uważa w pierwszej kolejności, że § 1092a ust. 1 ZPO narusza przepisy art. 16 i 17 rozporządzenia nr 1896/2006 w zakresie, w jakim z wyprzedzeniem przyznaje możliwość wniesienia środka odwoławczego, mimo że termin na wniesienie sprzeciwu od takiego europejskiego nakazu zapłaty jeszcze nie rozpoczął biegu.

25 W drugiej kolejności, gdyby pozwany dowiedział się w sposób przypadkowy o istnieniu europejskiego nakazu zapłaty wydanego w stosunku do niego i wniósł środek odwoławczy na podstawie § 1092a ZPO, sąd rozpatrujący sprawę musiałby zakończyć dane postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, zamiast zarządzać nowe doręczenie wywołujące skutki prawne, o których mowa w art. 16 i 17 rozporządzenia nr 1896/2006.

26 W trzeciej kolejności środek odwoławczy przewidziany w § 1092a ZPO mógłby stanowić przeszkodę dla skuteczności (effet utile) tego rozporządzenia, którego celem jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego poprzez usunięcie przeszkód w prawidłowym przebiegu postępowań cywilnych, w zakresie, w jakim powód wolałby nie korzystać z postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty ze względu na ryzyko, że środek odwoławczy na podstawie § 1092a ZPO stanowiłby przeszkodę dla uzyskania europejskiego nakazu zapłaty.

27 W czwartej kolejności zasada wynikająca z wyroku z dnia 2 marca 2017 r., Henderson (C-354/15, EU:C:2017:157), zgodnie z którą nieprzekazanie formularza przewidzianego w rozporządzeniu nr 1393/2007 nie pociąga za sobą nieważności całego danego doręczenia, lecz wymaga, aby sąd, rozpoznający sprawę później, naprawił taki brak, powinna również obowiązywać w ramach postępowania w przedmiocie europejskiego nakazu zapłaty ustanowionego w rozporządzeniu nr 1896/2006 (wyrok z dnia 6 września 2018 r., Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675).

28 W piątej i ostatniej kolejności przemawia za tym również okoliczność, że rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych („doręczanie dokumentów”) (Dz.U. 2020, L 405, s. 40) przewiduje obecnie w art. 12

ust. 5 i 6 przepisy dotyczące możliwości konwalidacji doręczenia z uwagi na nieprawidłowości, jakie wystąpiły, przy czym nieprawidłowości te nie pociągają za sobą nieważności tego doręczenia w całości.

29 Sąd odsyłający zastanawia się następnie nad faktem, czy w sytuacji gdy sąd rozpoznający sprawę uwzględnia środek odwoławczy wniesiony na podstawie § 1092a ZPO w wypadku stwierdzenia wykonalności europejskiego nakazu zapłaty, jest on również zobowiązany, na podstawie owego § 1092a, do stwierdzenia niedopuszczalności wykonania europejskiego nakazu zapłaty na podstawie tego nakazu, co skutkowałoby trwałą przeszkodą w wykonaniu europejskiego nakazu zapłaty, podczas gdy w przypadku samej nieważności stwierdzenia wykonalności europejskiego nakazu zapłaty byłoby możliwe, że w następstwie nowego skutecznego doręczenia ten ostatni europejski nakaz zapłaty stałby się wykonalny.

30 Wreszcie sąd ten zastanawia się, czy pozwany może skutecznie wnieść sprzeciw od nakazu zapłaty istniejącego przed jego skutecznym doręczeniem temu pozwanemu, zważywszy, że Trybunał orzekł w pkt 49 wyroku z dnia 4 września 2014 r., eco cosmetics i Raiffeisenbank St. Georgen (C-119/13 i C-120/13, EU:C:2014:2144), że w takich okolicznościach nie można brać pod uwagę zastosowania procedury sprzeciwu przewidzianej w art. 16 i 17 rozporządzenia nr 1896/2006.

31 Ponadto wspomniany sąd uściśla, że w przypadku gdyby był on zobowiązany do dokonania nowego doręczenia zgodnego z minimalnymi standardami przewidzianymi w tym rozporządzeniu, zapobiegłby on wniesieniu przez pozwanego, z ostrożności, nowego sprzeciwu. Tymczasem kwestia, czy pozwany jest w stanie skutecznie bronić się przed europejskim nakazem zapłaty, nie może zależeć od niepewnego czynnika związanego z dobrą wolą sądu rozpatrującego sprawę.

32 W tych okolicznościach Amtsgericht Wedding (sąd rejonowy dla Berlina-Wedding) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy rozporządzenie [nr 1393/2007] i rozporządzenie [nr 1896/2006] należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie krajowemu przepisowi ustawowemu, który przewiduje, że europejski nakaz zapłaty powinien zostać uznany przez sąd za nieważny w ramach środka odwoławczego, jeżeli nie został on doręczony lub nie został skutecznie doręczony pozwanemu?

2) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne: czy powyższe rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie krajowemu przepisowi ustawowemu, który przewiduje, że wykonanie europejskiego nakazu zapłaty uznaje się za niedopuszczalne, jeżeli nie został on doręczony lub nie został skutecznie doręczony pozwanemu?

3) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne: czy rozporządzenie nr 1896/2006 należy interpretować w ten sposób, że pozwany, który wie o wydaniu europejskiego nakazu zapłaty, ale któremu nakaz ten nie został jeszcze doręczony lub nie został skutecznie doręczony, nie może jeszcze wnieść skutecznie sprzeciwu od tego nakazu?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

33 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy przepisy rozporządzenia nr 1896/2006 w związku z przepisami rozporządzenia nr 1393/2007 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym, w przypadku gdy europejski nakaz zapłaty nie został doręczony pozwanemu lub został doręczony z naruszeniem minimalnych standardów przewidzianych w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006, sąd rozpoznający środek odwoławczy od tego nakazu jest zobowiązany do stwierdzenia jego nieważności.

34 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że z motywu 9 oraz z art. 1 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1896/2006 wynika, że jego celem jest uproszczenie, przyspieszenie i ograniczenie kosztów postępowania sądowego w sprawach transgranicznych dotyczących bezspornych roszczeń pieniężnych poprzez ustanowienie postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (wyrok z dnia 15 września 2022 r., Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, pkt 20).

35 To uproszczone i przyspieszone postępowanie nie ma charakteru kontradyktoryjnego. Pozwany dowiaduje się bowiem o wydaniu europejskiego nakazu zapłaty dopiero w chwili, gdy zostaje mu on doręczony, i dopiero w tym momencie pozwany zostaje pouczony, jak wynika z art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 1896/2006, że może zapłacić powodowi kwotę wskazaną w nakazie bądź wnieść sprzeciw do sądu wydania (zob. podobnie wyrok z dnia 15 września 2022 r., Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).

36 Ta możliwość wniesienia sprzeciwu ma również na celu zrekompensowanie faktu, iż system ustanowiony przez rozporządzenie nr 1896/2006 nie przewiduje udziału pozwanego w postępowaniu w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, umożliwiając mu zakwestionowanie roszczenia po doręczeniu mu nakazu zapłaty (wyroki: z dnia 22 października 2015 r., Thomas Cook Belgium, C-245/14, EU:C:2015:715, pkt 28; z dnia 15 września 2022 r., Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

37 Sprzeciw ten skutkuje zakończeniem postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty i automatycznym przekazaniem sprawy do zwykłego postępowania, niezależnie od tego, czy chodzi o europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń przewidziane w rozporządzeniu (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającym europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.U. 2007, L 199, s. 1), czy też o inne właściwe krajowe postępowanie cywilne, chyba że powód wyraźnie zażądał zakończenia postępowania w przypadku sprzeciwu (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 czerwca 2013 r., Goldbet Sportwetten, C-144/12, EU:C:2013:393, pkt 31; z dnia 15 września 2022 r., Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, pkt 23).

38 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że każdy europejski nakaz zapłaty, o którym mowa w rozporządzeniu nr 1896/2006, musi być doręczany zgodnie z minimalnymi standardami określonymi w art. 13–15 tego rozporządzenia. W przypadku zaniedbania tych minimalnych standardów równowaga pomiędzy z jednej strony celami szybkości i skuteczności, które przyświecają temu rozporządzeniu, a z drugiej strony poszanowaniem prawa do obrony jest zagrożona (zob. podobnie wyrok z dnia 4 września 2014 r., eco cosmetics i Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 i C-120/13, EU:C:2014:2144, pkt 37).

39 W tym względzie Trybunał orzekł, że w razie braku doręczenia zgodnego ze wspomnianymi minimalnymi standardami termin do wniesienia sprzeciwu nie rozpoczyna swojego biegu, w związku z czym zostaje podważona ważność procedur, które zależą od upływu tego terminu, w szczególności postępowania o stwierdzenie wykonalności, o którym mowa w art. 18 rozporządzenia nr 1896/2006 – mimo że procedury te zostały już uruchomione (zob. podobnie wyrok z dnia 4 września 2014 r., eco cosmetics i Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 i C-120/13, EU:C:2014:2144, pkt 43).

40 W trzeciej kolejności z art. 1 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1896/2006 w związku z jego motywem 9 wynika, że rozporządzenie to ustanawia „minimalne standardy" w celu zapewnienia swobodnego przepływu europejskich nakazów zapłaty. Rozporządzenie to ustanawia jednolity instrument dochodzenia roszczeń, gwarantujący równe zasady traktowania wierzycieli i dłużników w całej Unii Europejskiej, przewidując przy tym, że do wszelkich kwestii proceduralnych nieuregulowanych w tym rozporządzeniu zastosowanie znajduje prawo procesowe państw członkowskich (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 czerwca 2013 r., Goldbet Sportwetten, C-144/12, EU:C:2013:393, pkt 28; z dnia 15 września 2022 r., Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 Ponieważ rozporządzenie nr 1896/2006 milczy na temat ewentualnych środków zaskarżenia przysługujących pozwanemu w sytuacji, gdy dopiero po stwierdzeniu wykonalności europejskiego nakazu zapłaty okazuje się, że nakaz ten nie został doręczony lub nie został doręczony w sposób zgodny z minimalnymi standardami określonymi w art. 13–15 tego rozporządzenia, owe kwestie proceduralne na mocy art. 26 rzeczonego rozporządzenia podlegają prawu krajowemu (zob. podobnie wyrok z dnia 4 września 2014 r., eco cosmetics i Raiffeisenbank St. Georgen C-119/13 i C-120/13, EU:C:2014:2144, pkt 46, 47).

42 W czwartej kolejności, co się tyczy kwestii dotyczących doręczania europejskiego nakazu zapłaty, które nie zostały uregulowane w rozporządzeniu nr 1896/2006, z orzecznictwa Trybunału wynika, że należy je w razie potrzeby rozstrzygnąć zgodnie z rozporządzeniem nr 1393/2007, ponieważ art. 27 rozporządzenia nr 1896/2006 stanowi, że akt ten pozostaje bez uszczerbku dla stosowania rozporządzenia nr 1348/2000, a to ostatnie rozporządzenie zostało uchylone i zastąpione rozporządzeniem nr 1393/2007, którego art. 25 ust. 2 uściśla, że odniesienia do rozporządzenia nr 1348/2000 należy rozumieć jako odniesienia do rozporządzenia nr 1393/2007 (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2018 r., Catlin Europe C-21/17, EU:C:2018:675, pkt 39, 40).

43 W tym względzie należy przypomnieć, że rozporządzenie nr 1393/2007 przewiduje w art. 8 ust. 1 możliwość odmowy przez adresata doręczanego dokumentu przyjęcia tego dokumentu z tego powodu, że dokument ten nie został sporządzony w języku, który adresat powinien rozumieć, lub nie dołączono do niego tłumaczenia na taki język (wyrok z dnia 2 marca 2017 r., Henderson, C-354/15, EU:C:2017:157, pkt 49).

44 Należy bowiem czuwać nie tylko nad tym, aby adresat dokumentu faktycznie otrzymał rozpatrywany dokument, ale także nad tym, aby był w stanie z nim się zapoznać oraz skutecznie zrozumieć w pełni znaczenie i zakres powództwa wytoczonego przeciwko niemu za granicą, tak aby mógł skutecznie przygotować swoją obronę i dochodzić swoich praw w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu (wyrok z dnia 6 września 2018 r., Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 Tymczasem aby przewidziane w art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1393/2007 prawo do odmowy mogło skutecznie wywoływać zamierzone skutki, konieczne jest, aby adresat dokumentu został uprzednio należycie poinformowany o istnieniu tego prawa za pomocą standardowego formularza zawartego w załączniku II do tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 2 marca 2017 r., Henderson, C-354/15, EU:C:2017:157, pkt 53, 54).

46 Trybunał wywiódł z tego, że podmiot odpowiedzialny za doręczenie jest zobowiązany, we wszystkich przypadkach i bez jakiejkolwiek swobody uznania w tym zakresie, poinformować adresata dokumentu o jego prawie do odmowy przyjęcia tego dokumentu, używając w tym celu każdorazowo owego standardowego formularza (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2018 r., Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

47 Jeżeli dokument zostaje doręczony adresatowi bez dołączenia tego formularza do tego dokumentu, brak ten powinien zostać konwalidowany przez jednostkę przyjmującą poprzez niezwłoczne poinformowanie tego adresata – poprzez przekazanie mu owego standardowego formularza – o prawie do odmowy przyjęcia tego dokumentu (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2018 r., Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

48 Trybunał orzekł już, że zaniechanie dołączenia standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007 nie może pociągać za sobą ani bezskuteczności doręczanego dokumentu, ani nieważności procedury doręczania, skoro skutek taki byłby niezgodny z celem realizowanym przez owo rozporządzenie, polegającym na ustanowieniu bezpośredniego, szybkiego i skutecznego sposobu przekazywania dokumentów w sprawach cywilnych lub handlowych między państwami członkowskimi (wyrok z dnia 6 września 2018 r., Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

49 W związku z tym uregulowanie krajowe nie może stanowić, nie naruszając przy tym rozporządzenia nr 1393/2007, że brak tego standardowego formularza musi skutkować sankcją nieważności (zob. podobnie wyrok z dnia 2 marca 2017 r., Henderson, C-354/15, EU:C:2017:157, pkt 62).

50 Właśnie w świetle tych rozważań należy udzielić odpowiedzi sądowi odsyłającemu.

51 W niniejszej sprawie z ustaleń sądu odsyłającego wynika, że doręczenie dokonane przez jednostkę przyjmującą w sposób oczywisty nie spełnia minimalnych standardów przewidzianych w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006, ponieważ dopiero w chwili wykonania rozpatrywanego europejskiego nakazu zapłaty pozwana w postępowaniu głównym dowiedziała się o istnieniu tego nakazu.

52 W tym względzie z orzecznictwa przytoczonego w pkt 39 i 41 niniejszego wyroku wynika, po pierwsze, że stwierdzenie wykonalności takiego europejskiego nakazu zapłaty należy uznać za nieważne, a po drugie, że prawo krajowe reguluje ewentualne środki odwoławcze, jakimi dysponuje pozwany, jeżeli dopiero po tym stwierdzeniu okaże się, że nakaz ten nie został doręczony lub nie został doręczony w sposób zgodny z minimalnymi standardami określonymi w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006.

53 W niniejszej sprawie prawo niemieckie przewiduje w § 1092a ZPO taki środek odwoławczy, w ramach którego sąd rozpoznający sprawę jest zobowiązany do stwierdzenia nieważności takiego europejskiego nakazu zapłaty.

54 Tymczasem jeżeli europejski nakaz zapłaty nie został doręczony pozwanemu lub nie został doręczony w sposób zgodny z minimalnymi standardami określonymi w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006, to pozwany nie otrzymuje niezbędnych formularzy, w szczególności formularza zawierającego europejski nakaz zapłaty i formularza informującego go o prawie do wniesienia sprzeciwu od tego nakazu, a zatem nie jest on prawidłowo poinformowany o istnieniu i podstawie prawnej wydanego przeciwko niemu europejskiego nakazu zapłaty (zob. podobnie wyrok z dnia 4 września 2014 r., eco cosmetics i Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 i C-120/13, EU:C:2014:2144, pkt 41).

55 Wynika z tego, że brak doręczenia europejskiego nakazu zapłaty lub nieprzestrzeganie minimalnych standardów ustanowionych w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006 należy odróżnić od nieprzekazania adresatowi doręczanego dokumentu standardowego formularza zawartego w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007, informującego tego adresata o jego prawie do odmowy przyjęcia tego dokumentu, w przypadku gdy dokument ten nie został sporządzony w języku, który adresat powinien zrozumieć, lub nie dołączono do niego tłumaczenia na taki język.

56 O ile, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 47 i 48 niniejszego wyroku, brak tego standardowego formularza powinien zostać niezwłocznie konwalidowany przez jednostkę przyjmującą i nie może skutkować nieważnością, pod rygorem naruszenia celu realizowanego przez rozporządzenie nr 1393/2007, o tyle należy stwierdzić, że orzecznictwo to nie ma zastosowania w przypadku, gdy sąd krajowy stwierdza nieważność europejskiego nakazu zapłaty, który nie został doręczony lub został doręczony z naruszeniem minimalnych standardów przewidzianych w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006, ponieważ takie stwierdzenie nieważności nakazu jest zgodne z celami tego ostatniego rozporządzenia.

57 W istocie od momentu zakwestionowania roszczenia leżącego u podstaw europejskiego nakazu zapłaty, co w sposób oczywisty ma miejsce w przypadku, gdy pozwany wnosi pozew przeciwko wykonaniu europejskiego nakazu zapłaty, którego doręczenie jest obarczone nieprawidłowościami, szczególne postępowanie uregulowane w rozporządzeniu nr 1896/2006 przestaje mieć zastosowanie, ponieważ zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia realizowane przez nie cele uproszczenia, przyspieszenia i ograniczenia kosztów mają znaczenie jedynie w odniesieniu do roszczeń bezspornych (zob. podobnie wyroki: z dnia 4 września 2014 r., eco cosmetics i Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 i C-120/13, EU:C:2014:2144, pkt 39; a także z dnia 13 czerwca 2013 r., Goldbet Sportwetten, C-144/12, EU:C:2013:393, pkt 42).

58 W tym kontekście okoliczność, że pozwany dowiedział się o istnieniu postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, którego doręczenie zawiera nieprawidłowości, w sposób przypadkowy lub w trakcie egzekucji danego nakazu zapłaty, podobnie jak moment, w którym pozwany kwestionuje roszczenie będące przedmiotem tego nakazu, są pozbawione znaczenia, zważywszy, że środek ten musi zostać wniesiony, jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 39 niniejszego wyroku, nawet przed rozpoczęciem biegu terminu przewidzianego na wniesienie sprzeciwu, o którym mowa w art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 1896/2006.

59 Ponadto pogodzenie celów rozporządzenia nr 1896/2006, a mianowicie z jednej strony przyspieszenia i skuteczności, a z drugiej strony poszanowania prawa do obrony, pozwala stwierdzić, że to powód ponosi ewentualne ryzyko związane z brakiem doręczenia, które nie spełnia minimalnych standardów przewidzianych w art. 13–15 tego rozporządzenia.

60 Jak wynika bowiem z art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 1896/2006, zgodnie z którym postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty „nie pozbawia powoda możliwości dochodzenia roszczenia […] na podstawie innego postępowania dostępnego zgodnie z przepisami państwa członkowskiego lub prawa wspólnotowego”, postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty jest postępowaniem fakultatywnym, które nie zastępuje innych istniejących postępowań.

61 Ponadto żaden przepis rozporządzenia nr 1896/2006 nie stoi co do zasady na przeszkodzie temu, by w przypadku odrzucenia pozwu o wydanie europejskiego nakazu zapłaty dany wierzyciel mógł ewentualnie dochodzić swojego roszczenia w ramach nowego postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty.

62 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że przepisy rozporządzenia nr 1896/2006 w związku z przepisami rozporządzenia nr 1393/2007 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym, w przypadku gdy europejski nakaz zapłaty nie został doręczony pozwanemu lub został doręczony z naruszeniem minimalnych standardów przewidzianych w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006, sąd rozpoznający środek odwoławczy od tego nakazu jest zobowiązany do stwierdzenia jego nieważności.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

63 W świetle odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytania drugie i trzecie.

W przedmiocie kosztów

64 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Przepisy rozporządzenia (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty w związku z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych

należy interpretować w ten sposób, że:

nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym, w przypadku gdy europejski nakaz zapłaty nie został doręczony pozwanemu lub został doręczony z naruszeniem minimalnych standardów przewidzianych w art. 13–15 rozporządzenia nr 1896/2006, sąd rozpoznający środek odwoławczy od tego nakazu jest zobowiązany do stwierdzenia jego nieważności.

Podpisy